

## 13. Kaupungin museo

### Yleistä

Pääosasto, *Hakasalmen huvila*, oli v. 1974 näyttelynsä osalta suljettu yleisöltä elokuuhun saakka, jolloin sisäpuolinen korjaus- ja kunnostustyö uusine valaisimineen valmistui. Korjaustyön yhteydessä tarjoutui tilaisuus uusien perusnäyttelyiden pyrkimyksenä oli modernein, havainnollisin keinoin valottaa näyttelynsä teemaa - Helsingin kehittymistä nykyiseksi suurkaupungiksi. Näyttely, »Helsinki, millainen olit?» onkin saanut yleisön taholta positiivisen vastaanoton. *Näyttelyt*

Kuva-arkiston uudet toimitilat Fabianinkatu 9-11 otettiin käyttöön vuoden alkupuoliskolla. Kuva-arkiston irrottaminen pääosaston yhteydestä merkitsi asiakaspalvelun tehostumista ja samalla mahdollisuutta järjestää entistä systemaattisemmin viime aikoina yhä nopeammin kasvavat valokuvakokoelmat. Väljemmät tilat olivat tarpeen, sillä tutkija- ja asiakaskäynnit lisääntyivät tuntuvasti. Kuva-arkiston kokoelmien autenttista materiaalia käytetään yhä enemmän tutkimuksissa, tieteellisissä ohjelmissa ja opetuksessa. Niinpä kuva-arkisto tarjosi kertomusvuonna materiaalia ja apuaan mm. eräiden huomattavien Helsingin ja samalla koko maan yhteiskuntaelämän muuttumista esittävien elokuvien laatimisessa. *Kuva-arkisto*

Näyttelytoiminnan yhteydessä saatettiin jälleen kuluneena vuonna kiinnittää huomiota nuoriin museosakävijöihin. Lasten- ja nuortenelokuvayhdistys ry:n kanssa yhteistoiminnassa järjestettiin Helsingin Juhlaviikkojen aikana kansainvälisesti kuuluisien belgialaisten lasten ja aikuisten animaatioelokuvien viikko. Syyskuun aikana oli lisäksi sunnuntaisin lapsille tarkoitettua ohjelmaa. *Palvelut*

Uudistetusta perusnäyttelystään huolimatta kaupungin museo ei nykyisissä toimitiloissaan pysty esittämään Helsingin kehittymisen ja sen asukkaiden ja yhteiskuntaelämän muutosten vaiheita siinä laajuudessa, mitä teema edellyttäisi ja mihin museon tähän mennessä kertyneet kokoelmat tarjoaisivat mahdollisuuksia. Helsingiläisiä ja Helsingin turisteja monipuolisesti ja modernein vaatimuksin palvelevan toiminnan tavoitteena onkin jo pitkään ollut ajanmukaisen toimitalon saaminen pääosaston läheisyyteen, jolloin Hakasalmen huvilan tilat vapautuisivat sille luontevaan käyttöön kodinsisustusta esitteleväksi museorakennukseksi.

### Henkilökunta

Kertomusvuonna oli museon palveluksessa kahdeksan vakinaista viranhaltijaa: museonjohtaja, kaksi museoamanuenssia, kaksi museoassistenttia, arkistonjärjestäjä, kassanhoitaja ja apulaiskanslisti. Lisäksi oli tp. vahtimestari. Työsuhteisissa toimissa oli 11 henkilöä: viisi tutkimusapulaista, talonmiesvarastonhoitaja ja viisi museonvartija-siivoajaa.

Lisäksi henkilökuntaan kuului tuntipalkkainen pääosaston opastaja sekä projektiluontoisissa ym. määräraikaistehtävissä tutkimus-, apulais- ym. tehtävissä toiminutta työvoimaa yht. 44 henkilöä.

*Edustus erilaisissa toimikunnissa, työryhmissä ym.* Museonjohtaja Peltonen oli kaupunginmuseon edustajana rakennuskulttuuritoimikunnassa, elokuvatoimikunnassa ja kaupunginhallituksen asettamassa työryhmässä julkisten rakennusten ja merkittävien nähtävyyksikohteiden merkitsemiseksi kilvin sekä lisäksi jäsenenä Suomen Museoliiton kushallituksessa, Skandinaavisen museoliiton Suomen osaston työvaliokunnassa, ICOMin (Conseil International des Musées) Suomen osaston puheenjohtajana ja jäsenenä Rautatiemuseosäätiön valtuuskunnassa, Tekniikan museosäätiön hallituksessa ja Suomen merimuseoyhdistys ry:n johtokunnassa.

Koulutusasiainmiehenä toimi museoamanuenssi Marja-Liisa Lampinen. Yhdyshenkilönä Malmi-Tapanila-Pukinmäki-Puistola -projektissa oli museoamanuenssi Leena Arkio, joka myös oli kaupunginmuseon edustajana Tuomarinkylän kartanon alueen maankäyttöä suunnittelevassa työryhmässä ja kulttuurihistoriallisen suojelun yhdistämistä valvovassa työryhmässä.

*Kokoukset, opinto- ym. matkat Koulutus-toiminta* Suomen museoliiton 51. vuosikokoukseen Lappeenrannassa 24.-26.5. sekä museopäiville osallistuivat kaupunginmuseon edustajina museolautakunnan jäsen Kilpinen, museonjohtaja Peltonen sekä museoassistentti Vainio. Taidemuseopäiville Joensuussa 16.-17.11 osallistui kaupunginmuseon edustajana museoassistentti Vainio.

Henkilökunnalle järjestettiin valokuvauskurssi yhteistoiminnassa Suomenkielisen työväenopiston kanssa keväällä. Kurssi käsitti 16 tuntia, osallistujia oli 10.

Museonjohtaja osallistui virastopäällikköpäiville syyskuussa ja johdon jatkoseminaariin 11.-13.12. sekä Helsingin Yliopiston arkeologian, kansatieteen ja taidehistorian laitosten museokurssiin. Khn myöntämällä matka-apurahalla teki 8 museoammatillista viranhaltijaa ja toimihenkilöä opintomatkan Tukholmaan. Toimistoteknilliselle kurssille osallistui kaksi ja tiedottajien kurseille yksi henkilö.

Museonjohtaja Peltonen osallistui ICOMin (Conseil International des Musées) yleiskokoukseen ja -kongressiin sekä museoarkkitehtuuria käsittelevän kansainvälisen toimikunnan työkokouksiin Tanskassa 3.-15.6. Museonjohtaja sekä kaksi museoamanuenssia osallistuivat Skandinaavisen museoliiton yleiskokoukseen Helsingissä sekä tämän jälkeen tehtyihin opintoretkeihin. Helsingin Yliopiston kansatieteenlaitoksen järjestämille museoalalla toimiville tarkoitettuun jatkokoulutusseminaariin osallistui neljä ja valokuvien säilytys- ja konservointikurssiin yksi henkilö.

Esinekokoelmiin saatiin kertomusvuonna lisäystä seuraavasti:

- kirjoja	312	- taloustavaraa	664
- karttoja ja merikortteja	11	- nautintovälineitä	37
- rakennus- ja asemapiirroksia	8	- aseita	-
- postikortteja	671	- virkapukuja ja kunniamerkkejä	25
- maalauksia, piirroksia, grafiikkaa	34	- tekstiilejä	978
- veistoksia, korkokuvia	-	- pikkuesineitä	188
- pienoismalleja	14	- leikkikaluja	514
- leimasimia, leimoja, sinettejä	80	- koneita, kojeita, työkaluja	212
- merkkejä, säännöstelykortteja	100	- maalöytöjä	71
- mitaleja ja rahoja	20	- rakennusten osia	15
- huonekaluja	157	- arkistoaineistoa	1975
- kulta-, hopea-, tina-, lasi- ja posliiniesineitä	225	- apteekkesineistöä	58

Yhteensä

6369



*Eri-ikäisiä pakkauksia 1900-luvulta.  
Förpackningar av olika ålder från 1900-talet.  
Foto Erkki Salmela 1975.*

Kuva-arkiston kokoelmiin numeroitiin materiaalia seuraavasti:

valokuvakopioita ja negatiivejä	24 290
väridiapositiiveja	117
reproduktionegeatiiveja	545
elokuvia	2
<b>Yhteensä</b>	<b>24 954</b>

Esineistön hankintaeriä oli 423, joista yli puolet lahjoituksia.

Kertomusvuoden aikana karttuneesta esineistöstä mainittakoon

- *kulta-, hopea-, tina-, lasi- ja posliiniesineet*: helsinkiläisten kulta- ja hopeaseppien tuotantoa esittelevään kokoelmaan hankittiin täydennyksenä mm. Gustaf Grönholmin valmistama hopeapikari kaiverruksin »Mine af resan till Hfors 1828», erilaisia hopealusikoita, joiden tekijöinä ovat mm. helsinkiläismestarit Henrik Johan Sohlberg, Fredrik Strömsten, Gustaf Lindroos ja Wiktor Tertulianus Talén ja lasikokoelmaa täydennettiin 1700- ja 1800-lukujen käyttöesineistöllä sekä lisäksi saatiin museon Arabian posliinitehtaan tuotantoon liittyvään kokoelmaan tehtaan lahjoituksena esimerkkejä eri aikojen mallistoista.

- *tekstiilit*: suurimmat lahjoituksina tallennetut erät sisälsivät pääasiassa 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun käyttökäsitteilejä ja asusteita, yhä harvinaisemmaksi käyvästä 1940-luvun tuotannosta saatiin lahjoituksena kävelypuku vuodelta 1941, sota-ajan ns. luppukankaasta valmistetut hiihtohousut ja rippipuku vuodelta 1946 sekä lahjoituksena laaja valikoima 1950- ja 1960-lukujen naisten, miesten ja lasten asusteita ja kenkiä, ja lisäksi nykyhetken asusteita edustavia näytteitä hankittiin mm. eri vaatetusliikkeiden alennusmyynneistä.

- *huonekalut, kellot, soittimet*: Esplanadikappelin yhteydessä tallennettiin laaja valikoima ravintolan kalusteita mm. rokokootyylisten huonekalujen kokoelmaan täydennyksenä pöytä, nojatuoli, pikkutuoleja sekä ns. puuterituoli, minkä lisäksi hankittiin kaksi kustavilaista pikkutuolia, biedermeiertyylinen pähkinäpuinen, ristipistoin ommeltu uuninsuojus, 1860-luvun kattovalaisin sekä uusrenessanssityylinen seinäkello. Lisäksi mainittakoon matkakello 1700-luvun alkupuoliskolta, empiireityylinen, Sebastian Erardin Lontoossa valmistama harppu sekä A. Apostolin liikkeen tuottama gramofoni sekä uudemmasta esineistöstä Kalliossa asuneen perheen vuonna 1926 Kaisaniemessä olleesta huonekaluliikkeestä ostama koivuinen, tummaksi petsattu kamarin kalusto (senkki, pöytä ja tuolit). Bore Westerlundin huonekaluliikkeestä 1930 ostetut kirjoituspöytä ja kirjakaappi sekä Werner Westin suunnittelema v. 1943 valmistettu ruokasalin pöytä.

- *taloustavarat*: taloustavaroista, joita tallennettiin yli kuusinkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna, mainittakoon Sokeain Ystävät ry:ltä saadut leivontavälineet sekä suuret talous- ja käytösesinekokonaisuudet kolmesta helsinkiläiskodista.

- *lelut*: lelukokoelmiin saatiin lisäyksenä Ingrid Krohnin lahjoituksena 1850-luvulta peräisin oleva nukke »Crinoline Montagne» laajoinen, n. 50 erilaista asustetta käsittävine pukukokoelmineen. Nukke on alunperin kuulunut Sanni ja Jenny Florinille. Isa Jansson lahjoitti Pietarista v. 1920 ostetun nuken vaatteineen ja Anna Gröndahlin lahjoituksena saatiin veturinkuljettaja ja kaupunginvaltuutettu F. Gröndahlin lapsilleen 1910- ja 1920-luvuilla valmistamia leluja mm. raitiovaunu. Nukketalon kaikkine varusteineen lahjoitti lasten päiväkotit 3. linja 8 ja 1940-60 -lukujen paperinukkeja saatiin Kristiina Montellin sekä Tuula ja Tanja Jänicken lahjoituksina.

- *kulkuneuvot*: hankinnoista merkittävin oli Chevrolet-merkkinen henkilöauto vuosimallia 1932, joka on laatuajan ensimmäinen museon kokoelmissa.

- *puretusta huvilasta* Meilahti 20 tallennettiin ulkoportaiden kaide, parvekkeen kaide, katonharjan päätykoriste ja ullakon ikkuna, sekä lukkoja ja koristeosia tallennettiin korjaustyön alaisista Kemian laitoksen, Pihlflycktin ja Standerskjöldin taloista. Bostadsaktiebolaget Olofsborg lahjoitti kaksi purettua kaakeliuunia.

- *maalaukset, piirroksot ja grafiikka*: Helsingin kaupunkikuvaa esittävistä maalauksista mainittakoon U. Oinilan Töölön sokeritehdas 1931, Thelma Salon Pasila 1973, Saimi Seppolan Vallila- ja Hermanni -aiheet vuosilta 1946-1957, Pirkko Nukarin Itä-Pasila nousee 1974, Ragni Cannelin-Hakolan keskustan katunäkymät.

Kertomusvuoden aikana kokoelmiin tallennettu esineistö sisälsi aikaisempaa laajemmin esimerkiksi viime vuosikymmenien helsinkiläisten asumisesta. Museon toiveena on edelleenkin, että helsinkiläiset nykyistä runsaammin kiinnittäisivät huomiota myös aivan viime aikojen yleistä kehitystä kuvaavaan materiaaliin – esineiden ja valokuvien – tallentamiseen museon kokoelmiin.

## Kokoelmien hoito ja luettelointi

*Konservointi* Esineistön konservointiin käytettiin oman henkilökunnan lisäksi ulkopuolista työvoimaa. Erityistä huomiota kiinnitettiin mm. tekstiilien, taideteosten sekä erilaisten piirustusten hoitoon. Muuta esineistöä konservoitiin kiireellisyysjärjestyksessä.

Perusnäyttelyn uusimisen yhteydessä osa näytteillä olleista huonekaluista verhoiltiin uudelleen.

*Lehtileikearkisto* Lehtileikearkisto Tuomarinkylän museossa sisälsi kertomusvuoden lopussa 87 351 numeroitua ja hakusanoitettua lehtileikettä. Tämän lisäksi luettelointiin kaupunginkanslian lehtileikekokoelma.